

den van sijn Excellentie/waer in sy bonden vijf Metalen stucken/ ende ses Neren Gotinge met genaechsaem Bescreuydt ende Amunition daer toe behoorende/ daer trockē upt twee hondert ende dertich Mannen/ ende wel vier hondert soo Vrouwen als Kinderen / ende was noch wel om te behouden.

Als dit volck upt trock so waeren daer twee Soldaten in het Leger van sijn Excellentie/ die twee van des Vpandts Soldaten beschadichden/ den eenen sijn hoet / ende den anderen sijn vsingnaert afnemende / sijn Excellentie liet beyde dees Soldaten stracx op hangen/ om dat sy beschadichden die hy vyz gelepde toe geseyt hadde.

Als het Garnisoen van Delfsijl binnen Groeningen quam/ soo en was het daer niet willekom/ de Capiteynen leyden de schult opte ongerwillicheyt vande Soldaten / die alle gecaseert ende sonder gelt wech gesonden werden.

Die van Drielandt dedē dese Schantsse heel grooter ende stercker maken/ selve poochden sy daer een Stadt van te maken/ met een seer groot begrip/ die sy begaefden met groote Privilegien / om de Borgherij van Groeningen daer te trecken : Maer op hope die sy

hadden van Groeningen oock te vermeersteren/ ende dooz ander consideratien/ wert het noch naegelaten.

Van Delfsijl trock het Leger nae het Fozt vandē Oplach, leggēde op een Water genaemt Nieuwezijl, dat hy oock belegerde ende op een eyfchte / maer soo die van binnen nae geen compositie hoozen wilden/ werden sy gedwongen met witte stoekens daer upt te trecken/ sterck zijnde hondert ende vijftich Mannen/ behalven haer gebolch.

Van hier trock het Legher nae Imetille, een Schantsse ghelegen tusschen Zuythorn ende Midwolde, opt nieuwe Diep / een mijle dan Groeningen: Die wert met twaelf stucken geschuts beschoten/ ende alsoo den elfden Julij overgegeven. Daer waeren inne twee hondert ende vijftich Soldaten/ waer van dertich waren ghecomeen upt Delfsijl, sy moesten alle haer Wapenen daer laten/ ende die werden de Engelschen geschoncken. Daer nae creghen sy oock de Schantsse van Littelbert, de welke als sy t' Geschut gep. ut saghen haer terstont overgaven aen sijn Excellentie die de selve ten dienste der Landen met eenighe Soldaten besette.

De Schantsse van Oplach gheschonten

Imetille gheschonten

Waerachtighe beschrijvinghe

Van de Nederlaghe van den Prince van Parma, in de Betuwe voor

K N O D S E N B V R C H,

Geschied den 24 Julij inden jaere 1597.

1597.

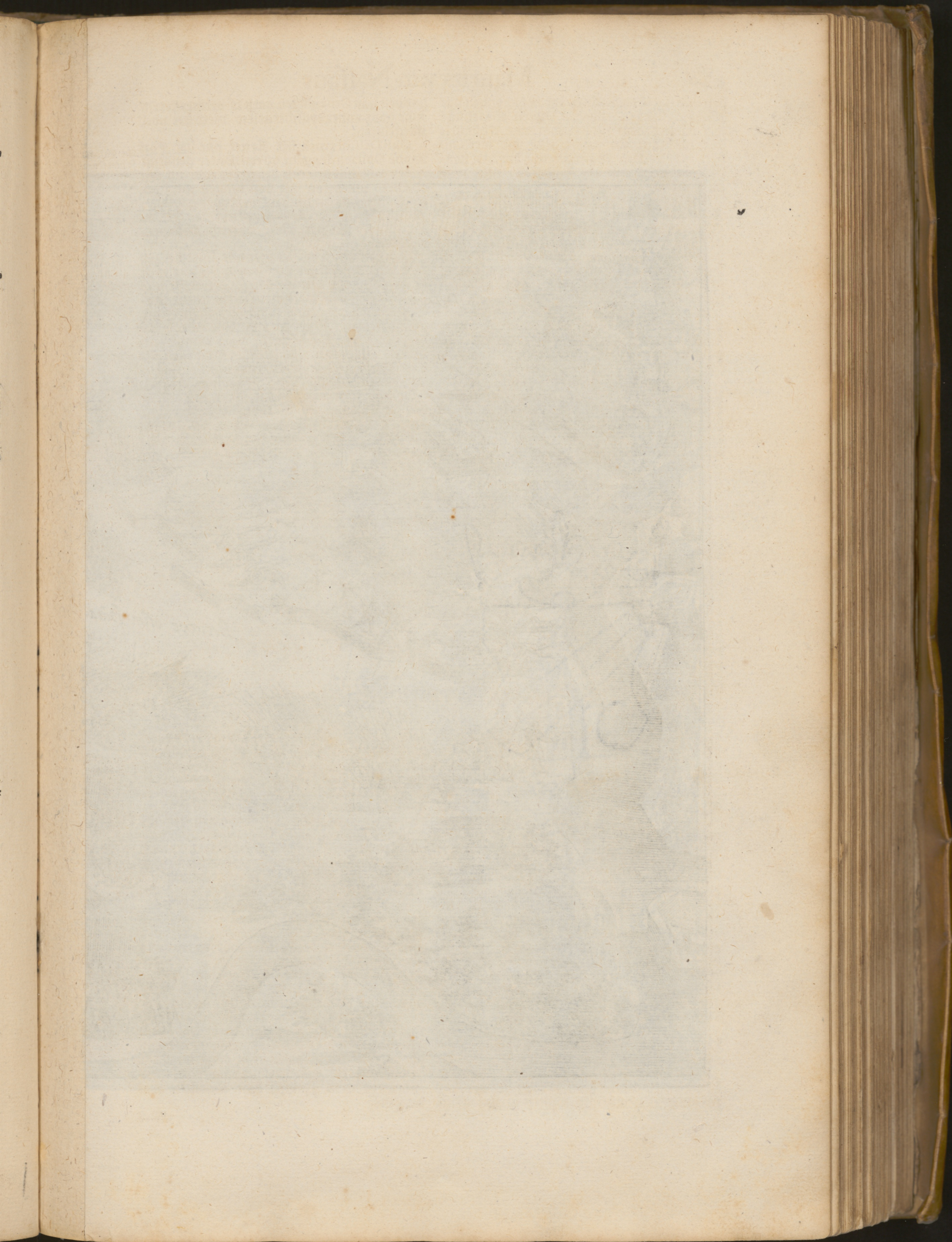
Er wijlen sijn Excellentie/ alle dese groote Dictozien hadde/ ende dat de goede God die een Helper aller bezuchter is/ dese Landen soo merckelicken gheholpen ende haere middelen vermeerderd hadde : so en isser by alle liede/ die de macht

ende t' geweld des Coninghs van Spaignen bekent was / geen meerder noch grooter verwonderinge geweest: dan dat den Prince van Parma, alle dese geweldighe Schantsen ende Steden/ soolichtelicken heeft laeten overweldigen ende vermeersteren/ sonder pet ter handē te treckē/ dat mochte dienen tot haere bescherminge: Maer wy willen/ ende moeten sulcks/ alleen den almachtigen God toe schryven: ende seggen met Davids/ niet ons, niet ons, maer u o God alleen behoort alle dese eere toe. Het heeft u belieft den trots ende hoochmoet der Spaignaerden / dooz dese clepne macht der Nederlanden te verdelighen ende t' ander te brengen. Nochtans heeft den Prince van Parma om hem eenichsints vlytich in sijn Gou-

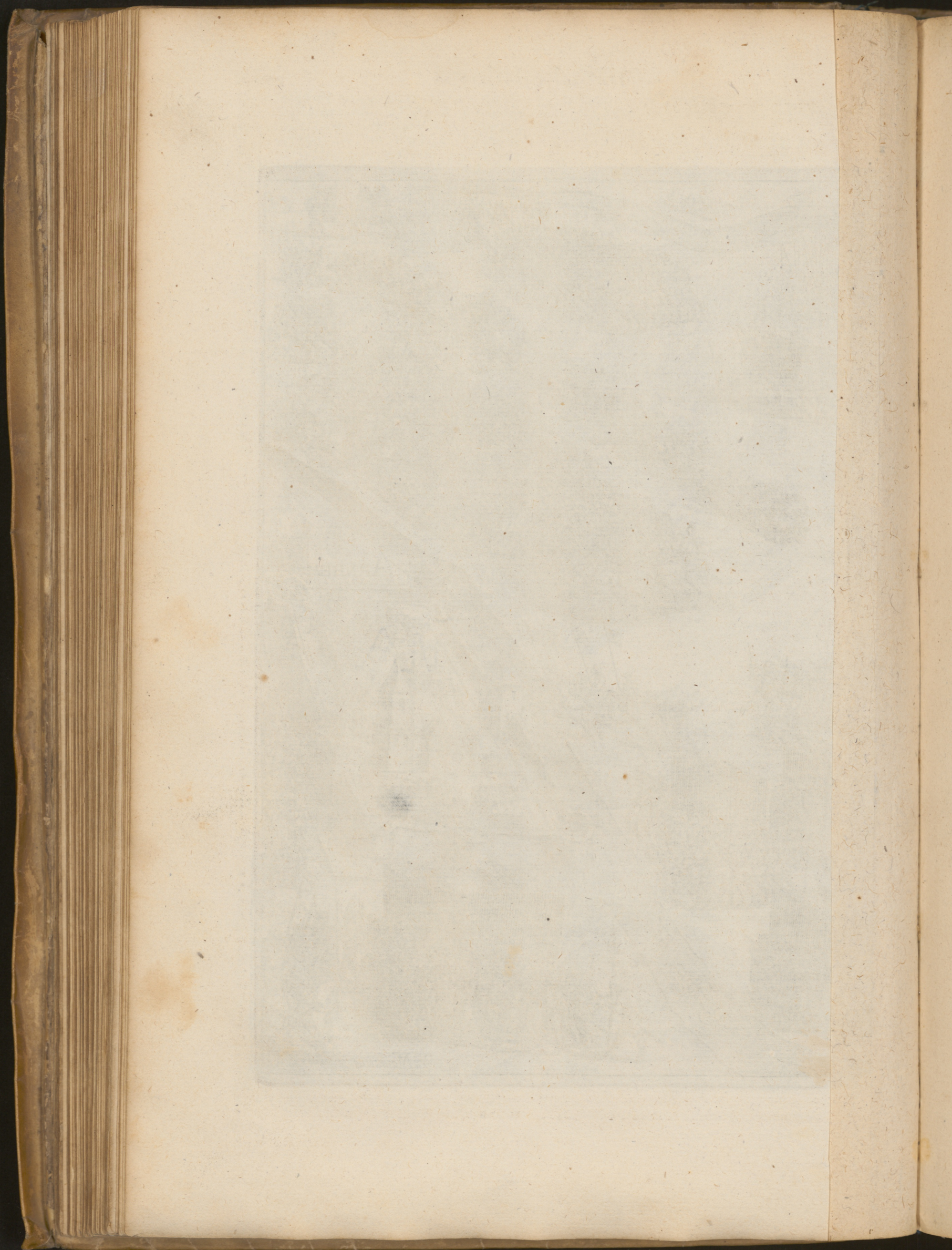
vernement te betoonen/ en te bewijfen/ dat hem ernst was sijn verlozen Schapen weder te soeken/ soo heeft hy hem ten stryde bereydet ende tot teghen weer den 20. Junij upt Brusel getrocken nae Thienen, Maertricht en Roermonde, alwaer hy hoozde vant verlies vā De venter. Hy hadde seer gearbeyt om de gemuytineerde Spaengiaerden tot Dielt en op andere plaetsen meer te stillen/ en met hem te leyden/ maer sy bleven al even opstinaet en versochten haer betalinge. Dooz vergaderde hy alomme so veel volck als hy conde/ affspndede den P. d'Ascoly nae Vranckryck/ om die te stercken meer met woorden dan metter daet. Doozder socht hy die van Venlo, Nieumegen, Gelre, ende andere plaetse te versekerē/ ende soo trock hy voozts ober den Rijn/ maekende tot Rees een Zugge/ ende ontleende Schepen vande van Wesel, om t' krichs- volck van Nuys, Berck, en andere plaetsen neder te brengen/ die veel ooc om geldt riepen : Daer quam oock by hem t' volck dat in't Landt van Luyck vooz hem aengheuomen was ende andere/ soo dat hy nu vijf duysent Doedt- volck/ ende twee duysent en vijfhonderdt Peerden by hem hadde / met Geschut ende provisie van Amunition wel versien.

Parma rust hem ende treckt tegen den Prince Maurits de 22. Junij.

Met

Parma beslegghert Knodsenburch, den 13 Julij.

Met sulcke macht is hy subijtelicken afgecomen op Nieuwmege, den 13 Julij/ alwaer hy een Brugge maecte van schepen/ schuyten en Ponten over de Dale/ passerende by nacht over inde Betuwe, ontrēt drie dupsent te voet/ ende drie oft vier hondert Peerden / met een deel Geschuts/ alwaer hy begonde de Schanse van Knodsenburg (die teghen over Nieuwmege ghehoudt was/ vanden Gouverneur van Nieuwmege/ den Heer van Gleyndooz last ende instructie van sijn Princeliche Exceletie ende den Grave van Hohenlo) te beleggen/ Barlaymont met sijn Regiment in't Oosten/ ende den Grave Octaviaen van Mansvelt in't Westen leghende/ ende voozts ander haer quartier innemende. Het Peerdevolck logeerde in't Doop Lent; La Motte, Overste van het Geschut maecte sijn begravinghe/ ende plante neghen stucken gheschuts / daer mede hy den 22 Julij twee hondert ende tachtentich schoten gheschoten heeft/ ende hadde het Peerdevolck doen aenbryngen veel Nutsaerts om de Grachten te vullen ende aende Dresse te comen. Daer tegen den Gouverneur Gerit de Jonge met sijn Soldaten deden van binnen groote weerstant ende sonderlinghe met schieten van grof ende cleyn geschut / daer mede sy de Belegghers te rugge dzeben/ met groot verlies van ettelijcke honderden van haer volck / waer onder veel Spaensche Capiteynen waeren / ende onder die wert oock geschoten Graef Octavius van Mansvelt, ende Frederico Caraffa Napolitain, met Achilles Triffino van Vicentien : want die van binnen wel versien waren van grof Geschut ende alderhande nootdrift : doen scheen La Motte te willen minerē en een Katte te maken/ maer die van binnen maecten een Contrebaterije/ ende schoten drie stucken des vpants in stucken.

Princk Mauritz treckt om Knodsenburch te ontferten in Julij.

Hierentusschen den Prince Maurits hoorende (also hy ontrēt steenwijck was gecomen) van't beleg van Knodsenburch, resolveerde hy derwaerts te trecken/ latende Graeff Willem van Nassau in Driestant/ ende soo is hy tot Arnhem ghecomen / daer heeft hy terstont een Brugge op Schepen over den Rijn gemaect / en vier Coznetten Lanciers/ en twee Coznetten Carrabins/ met twee dupsent Mus-kettiers en Spiessen inde Betuwe doen passeren/ haer beschanssende/ ontrēt anderhalve mijl van des Vpant Leger. Sijn Exceletie sont Peerde upt om den Vpant te besichtigen/ die te rugge gedzeben werde/ waeromme den Prince Maurits s'nachts voozde 24. Julij te Embuscade van dupsent Mus-kettiers en Spiessen/ en oock vijfhondert Peerden-volck heeft gelept onder het beleyt vanden Grave van Solms ende den Ridder Veer, ende als dach was / is den Prince metten Grave van Solms ende den Ridder Veer met eenige Peerden/ ghereden totte beschanssinge van Parma, alwaer enen grooten hoop van Peerden (die wel thien Coznetten sterck waren) furieuselijcken op haer uptvielē/ waer over hen belast was te vluchten/ tot dat sy in de Embuscade vanden Prince Maurits vielen / die aen alle canten haer bespionghen/ ende verstoegen ontrēt t'estich op de plaetse/ nemen de ontrēt hondert ende vijftich ghevanghen/ meest al luyde van aensien uptde volgedē Compaignien des Hert ochs/ die ghecommandeert werde van den Oversten Ridtmeester Pedro Francisco Nicelli/ Capiteyn van sijn Garde/ de Coznette ghenomen ende gevangen/ ende de

Parma beslegghert Knodsenburch, den 24 Julij.

Compaignie van Don Alphonso Davalos; Generael van de Ruyterie Bastaerd Bjoeder vanden Marquis del Guasto, die gevangen were met sijn Coznette/ noch de Compaignie van Gieronimo Caraffa/ sijnen Luytendand Comte Decio Manfredi ghevangen/ mette Coznette/ noch de Compaignie van Capiteyn Antonio Padellia Spaingiaert/ gevangen/ gequetst ende gestorven tot Arnhem, zijnde al Spaensche en Italiaensche Lanciers/ noch de Compaignie van Biasio Capazuca, Bjoeder van Cosimo Secretaris vanden Hertoch van Parma, met Antonio sinigaglia, Spaengiaerden / tot ses Coznetten toe/ daer van veel Edelen doot bleven/ ende wel twee hondert en vijftich Peerden ghenomen werden/ met drie Vanen/ die tot Arnhem gebrocht werden: vier Coznetten sijn't ontrēt ende ontkomen.

Op de Coznetten vanden Hertoch van Parma stont costelick geboorduert het Beeldt Chzisti/ met de inscriptie: Hic fortium dividet Spolia, op d'ander zijde was t'Beeldt van Maria, met t'kindeken inde Wiege/ ende dit gheschifte: Quem genui adoro. Op de Coznette van Alonso Davalos stont het Beeldt van S. Jan/ wijs sende op een Lam.

Drie Coznetten ghenomen van den vpant

Parma heeft dit verlies selve in Nieuwmege upt het Hof (geheetē Valckenhof) met sijn soon Ranutius Farnese ghesien/ maer hy konde sijn volck niet helpen. vernemende dat in gantsch Holland het Schips-volck op de beenen was / om hem met een menichte van schepen van boven ende beneden te besettē ende te bespionghen/ ende dat den Prince Maurits trachte met alle middelen op de Dale te comen/ om sijn Brugge te bryken/ soo heeft hy belast sijn Leger met het Geschut upt de Betuwe over te bryngen: seer behendelicken een trenchee nae de Riviere toe makende/ wel bewaert ende beset / met een Schanse daer hy / ende onder de bescherminghe vande selvige/ ende vant geschut van de Stadt/ soo heeft hy sijn Bagagie / geschut (behalve twee stucken die dooz haer achter gelaten waeren) Peerdenvolck ende Doet-volck over de Riviere gemackelijck ghepasseert. En desen zinnen afstreck heeft hy gheexcuseert ofte ontschuldicht / met bryeben die hy sepde upt Spaingnien vanden Coninc ontfangen te hebben/ van bebel om weder nae Franckryck te trecken/ tot behulp van de Ligue / ende ontfetten de vermaerde Coop-stad van Rouane, dat met beleggh ghepacht was/ daer hy noch tang noch in vijf Maenden daer nae niet upt den Lande trock. om Parmas afstrecken te becommeren ende te quellē/ sijn die van Knodsenburg upt gevallen/ ende met het schips-volck hen alsoo op t'lijf gevallen/ dat sy niet sonder groote schade wech condē geraken.

Parma heeft sijn beleggh vooz Knodsenburg, den 26. Julij becreet

De schepen upt Hollandt quamē s'anderdaeghs dan te spade/ om Parma meerder schade aen te doen/ want hy den 26. Julij upt Nieuwmege heretrock/ daer die van Knodsenburch mette Schepen haer verthoonden/ als ofte sy die Stad bespionghen wilden/ groot gewelt met schieten doende.

Parma van Nieuwmege scheidende/ nam sijn oozlof aende Borsgers/ doende veel schoon bebloften/ als dat sijnen Leger daer ontrēt soude blijven liggen/ de Stadt Nieuwmege als sijn oogen appel te bewaren/ en datter geen meerder Garnisoen van doen waere / ende daermen de ellendige niet en behoefde met geen meerder ellende te beswaren. Ende hy liet inde Stadt

tot Gouverneur den Heere Geleyn met drie vaendelen Soldaten. Eenighe sepden dat sy meer voler begeerde/Andere dat syt weggerden: Somma hy liet daer wat voozraedt van gelde in. Desen niet tegenstaende werdt hy int vertrecken seer vande gemeynte beschimpt ende nae geropen. Doch de oude Spaensche

Bevel-hebbereren wetende in wat perijckel het gantsche leger was/naer dese Nederlage hebben het weder overschepen ende astocht sonder schade ende disozdere geachtet te wesen het alder voozsichtichste ende waerdichste Crijchsmans stuck/ dat Parma opt gedaen hadde.

Belegeringe ende innemen der Stadt

H V L S T in Vlaenderen,

gheschiedt den 19. September inden jare 1591.

N het vertrecken van Parma, heeft den Prince Mauritz terstont syn Crijchsvolck inde bygheleghen plaersen tot vermakinge ofte ruste gelept/maer syn Princelike Excellentie van alle dese Heerliche Dicotzzen onversadicht/wesende/ende tot sijnner ende des gemener Vaderlandts/overwinninge gebzeben sijnde/heeft niet konnen naerlaten de schoone Occasien verby te gaen/ende over t'hoofte te sien/maer heeft wederomme met synen Raedt/een nieuwen aenslach ghemaeckt op de Stadt van Hulst, gheleghen in't Lant van Waes in Vlaenderen vier mylen van Rupelmonde, wesende een rebelijke goede Stat ende de Hoofstat van Hulster Ambacht. Waer onder sozteren dertich Dozzen/die verdeelt werden aen vier gedeelte die de vier Ambachten ghenoeemt werden/naemelick onder Hulst/waelff/Axle seben/Allenede seben/ende Bochoute desgelijchs seben. In welke Ambachten geozloft is eenighe Ambachten ende neringhen te doen: Geduyzende de voozleden Troublen heeft dit Landt vele ende groote schade geleden/soo dooz overlaf van de Soldaten als dooz het doozstecke van verschepde dijcken. Als den Prince van Parma vooz gheen aenslagen dan op Nieuwegen dochte/soo isser subptelijck groote ghereetschappe in Zeeland gereet geweest/en t'Geschut wert gescheept/met Poeder/Leeren/Schuppē/Ponten/Wozzen/ende diergelijcke saecken tot het beleg van een Stadt noodich sijnde.

Hulst in Vlaenderen by Maurits beleegert den 19. Sep. tember.

Hier by heeft den Prince Maurits subijtelijcken gesonden t'schepen vier duysent Doethnechten/ende dooz Zabandt seben Cornetten Peerden: Met dit volck ende ghereetschappe is hy de Ribiere de Schelde op gesepde/ende in Vlaenderen gelandt/daer mede hy op den 19. September des jaers 1591 onbewacht beleegert heeft de Stad Hulst/sonder eenigerhande achterdencken van Parma.

Den 21 der selver maent wert het gheschut geplandt/en sy namen terstont alle de Schanssen rontomme inne/te weten opten eerste dach

het Fozt van Wilfenoort, den tweeden dach het Fozt Vrestruyt: ende de Schantsche van Magdalena heeft den Vpandt upt vzeese verlaten. Waer toe syn Excellentie noch verschepden begravinghen verozdonneert ende doen maecken heeft. t'Peerdevolck liep tot vooz de Poozte van Gent, ende opt Deer tegē over Antwerpen. Sy vonden int eerste eenighe Soldaten en Boeren/die haer inde vlucht gesterck hadden/ in een Kercke/daer sy gewoon waeren te wijcken/ de welke soo sy haer niet en wilden overgeven/ende haren vbandt te clepnaechteden/wert het vper inde Kercke gestekē/ende alsoo altsamen jammerlijcken verbandt. Dooz om dat van Antwerpen geen hulpe oft ontfet haer overvallen soude/ hebben sy den Wegh ende Dyck van Calloo doozghesteken/ende t'water laten doozloopen.

Berschepte Boeren en Soldaten in een Kerck verbandt.

t'Garnisoen van Hulst (alwaer den Gouverneur recht te bozen met een Couwoy upt getrocken was) siende dat het geschut geplandt ende een Kabelijn bupten beschoten was/ende midts dat sy hen te onsterck kenden om sulcke macht te wederstaen/doch dat sy sonder hope van ontfet waren/syn sy beweecht geweest om te composeren. Ende als het geaccozdeert was soo zyn sy altsamen upt de Stadt den 24. September met Packen ende Baggagie ontrent twee hondert ende t'festich mannen sterck sijnde upt getrocken. Naemaels sepdemen dat een Spaens Capiteyn genaemt Castille, die daer in des Gouverneurs Ieronimo Strybany plaetse was/daer over onthalt is gewozden van Parma. t'z om het licht overgeven/oft om dat syn Vaendel die twee hondert manne sterck zyn moesten/maer t'festich Man hadden. De Bozgers accozdeerde dat sy als d'ander Steden van Hollandt ende Zeelandt souden ghetraecteert worden/haer met die conformerende: de Geestelike trocke ghelijcke wel daer mede upt.

Hulst wort den Prince Maurits overghegheven den 24. September

In Hulst wert gestelt vooz Gouverneur met volle ghebiedt vande by leggende Landen/ de Gzave van Solms, Collonel vande Zeuschiche Compaignien/met Doet volck ende alderhande noodtdzuff. De middelen/(dat zyn ozdinare Imposten/ghestelt op de goederen upt en incomende en die aldaer geconsumeert wordē oft te landtwaerts daer ontrent) werden terstont